

11. Pomrli črviči naj se hranijo v steklenicah, s špiritom napolnjenih.

12. Polovica boljših kokonov naj se za seme obrne.

13. 10 metuljev možkega in 10 ženskega spola, ki so prvi izlezli, naj dene svilorejec v škatlo. Kader poginejo vsi, naj počez izrajta čas njihovega življenja.

14. 50 takih babic, ki so se obdržale za seme in 50 možkih metuljev naj se po smrti spravi v škatlo, ki se naredi iz mreže, kakor so navadne za muhe.

Na zadnje vsega tega naj se sporočilo pošlje voditeljstvu v Gorico.

Orodje za te skušnje se dobí v fabriki gospoda G. A. Lenoir-a na Dunaji (Mariahilf, Magdalenenstrasse Nr. 14), in sicer taravaga z vso pripravo za 12 gold., psychrometer za 14 gold., dežomer za 1 gold. 50 kr.

Gospodarske skušnje.

* Kdaj najbolje cepiče za sadno drevje rezati? — Neki sadjerec v časniku „Frauend. Bl.“ trdi, da najbolji čas za to je od srede do konca grudna (decembra) meseca. Takrat odrezani cepiči poganjajo neki veliko čvrsteje kakor oni meseca svečana ali sušca odrezani; oni ne zmrznejo, če se na pol v zemljo vtaknejo in s steljo, slamo ali najbolje s smerčevjem pozimi pokrijejo, tako lahko kakor pri hudem mrazu na drevji, pa tudi pozno poženo, tako da se dá ž njimi še pozneje cepiti.

* Kako Kitajci (Kinezi) grozdje hranijo. Zastopnik saksonskih trgovcev v Kini in Japanu je še majnika meseca jel prav frišno, okusno grozdje. Pozvedel je pa, da Kitajci vzamejo navadne poljske buče, odrežejo jim zgorej pokrov, spraznijo do čistega bučo, položijo zrele grozde va-njo, in jo potem s pokrovom spet trdno zapró.

Načrti novih postav

v kmetijskih zadevah.

Ministerstvo kmetijstva dela brez državnega zbora prav marljivo. Poglejmo, kaj pripravlja.

Deželni vladam je poslalo 1) načrt postave, ki ga je izdelalo za Dalmacijo, o rabi in razdeljevanji občinskih sopsašnikov in o izrejevanji in ohranjevanji gozdov, in sicer s tem naročilom, naj se v vsaki deželi pové, kaj iz tega načrta bi se utegnilo porabiti za-njo; 2) načrt novega ukaza zaradi državnih preskušinj (izpraševanja) logarjev (gozdnarjev) in pa takih oséb, ki hočejo služiti za gozdne čuvaje; 3) postavo za povzdigo živinoreje, ktero je izdelal deželni odbor štajarski in jo dopolnilo ministerstvo kmetijstva; 4) postavo za varstvo kmetijstvu koristnih ptičev in za pokončevanje škodljivih gosenic in hroščev (kebrov); 5) načrt deželne postave o vodnih pravicah; 6) načrt deželne postave za ribstvo; 7) gozdno postavo od 1852. leta je ukazalo pretresti in povedati, ali je treba jo predrugačiti ali ne in kako.

Vremenski prerok,

tudi v „Novicah“ že večkrat imenovani Sejček na Češkem prerokuje, da bo mesec majnik hladnejši kakor je mesec april. 16. in 17. maja prerokuje, da bo z dežjem sneg. Že veliko let ni bilo tako rodovitne letine za žito, sadje in vse drugo, kakor bode letošnje; na to se morejo kmetovalci gotovo zanašati. Vsi sadovi so po dobrotljivi vlagi obilo korenin v zemljo pognali. Če majnika meseca veliko snega pade na polje, naj ga pustijo pri miru; skopnel bode po gorkem solncu.

— „Novice“ so sicer že večkrat rekle, da na prerokovanje vremena za dalji prihodnji čas ni zaupanja imeti, — vendar pa vemo, da gospodarji raji slišijo, kar se jim veselega reče mimo žalostnega.

Znanstvene stvari.

Batja.

Jezikoslovna in pravnostarinska črtica.

Spisal Davorin Trstenjak.

To besedo poznajo vsa slovanska narečja; — rusko: batja, batko, batjuška, pater, očak, — hrvatsko-slovensko: bačenik = batjenik, dedič, heres, starobolg., kjer se **tj** razveže v **št**, bašta, pater, — gotovo iz bolgarščine: baština, fundus hereditarius, ali Vuk ima tudi: bato, pater. Od Slovanov ste si izposodili to besedo magjarščina: batya, bási, frater natu major, in pa rumunščina: bačiči. Slavni Miklošič jo je postavil med tujke, al to je krivo. Pri tako imenovanih moravskih Valahih, to je, pastirjih, se veli batja gospodar pastirjev. Beseda je praslovanska, in njen pomen lahko razumeven, ako malo pogledamo v pravno zgodovino starih Slovanov. Pri njih nahajamo ustroj zadrug; le eden je bil gospodar rodbine, je sedel na batu.

Bila še je pred 40 leti v moji rojstni okolici navada, da so, če so iz novega postavili hišo, zabili v kot, v katerem po navadi miza stoji, bat, in na njega si je vsedel najprej hišni gospodar, ter pa je velel si na bat vvesti najstarejšega svojega sinka, in mu je rekel: ti si batek — boš plodil pleme (zato tudi kraj Mure poznamenovanje batek za „membrum virile“) in ker si prvorojenec, boš oblastnik hiše, tvoja bo oblast*) (spominjaj se na nemški: gewalt, slov. gvaut), to je: na sredini rodbine bo stala tvoja hiša, vrt, gorica, zato baština fundus, vinea, hereditas. Nepremakljivo in trdno bode tvoje posestvo. Ta navada je gotovo bila tudi pri starih Nemcih, ker besedo Stock rabijo za trdne nepremakljive reči, postavimo: Stockurbar, to je, pismo za dedovno posestvo, Stockzahn, Stockdeutscher, Stockfisch, Stockwerk.

Batja je toraj iz temata bat, Stock, stirpes, stipis, Stamm, primeri: „ex stirpe Claudiorum, in pomenja: pater stirpis, avus, gospodar, hišni oče, načelnik rodbine, der Stammvater, Stockvater.

Rodbine so sicer sčasoma obilno narastle, al prvočetnik rodbine je zmirom ostal njen glavar, zato Slovenec še sedaj vsakega možaka imenuje: strijc in ženo: teto, dasiravno nista si v rodu, zato imamo po Hrvaškem, Srbskem, Črnogori in tudi na Štirskem večidel patronimična poznamenovanja vesí, postavim: Radoslavci, Vlastimirci, Dragotinci, Berkovci, Vidanovci itd. po batji Radoslavu, Vlastimiru, Dragotinu, Berku, Vidanu itd.

Glavar rodbine: bato, batja pa je tudi bil njen vodja v boji, zato najdemo ime Bato kot dostojanstveno ime pri starih slovanskih Panonih.

Sedaj bomo razumeli Dio Cassijevo *Battarios*. On pripoveda (cap. 11. 12.), da so Kvadi, katerih slovanskost dokazal je Šembera, in jasniše še jaz v svojem članku: „Kvadi“ v letopisu slov. Matice za leto 1869, poravnovali zaradi primirja deloma po plemenih (*γένη*, Geschlechter) deloma po ljudstvih (*ἔθνη*, Völker), in da je eno teh poslanstev vodil Battarios, mladenec*) 12 let. To ime Batar ni tedaj kje osebno, mar-

*) Na Štirskem oblast pomenja vse hramovje okoli hiše.

**) *ὁν ἡγήτο Battarios παῖς ἐτώνιβ.*